

ΤΟΥ ΚΩΣΤΑ ΚΡΥΣΤΑΛΛΗ

Ο ΚΩΣΤΑΝΤΑΡΑΣ

[Ανέκδοττον—Μ] συμπληρωθέν εις τὰ «Ἀπηντα» τοῦ ποιητοῦ καὶ πεζογράφου]

ΤΟΝ καθάριο οὐρανὸ ἀνέβαιναν ἀγάλλ' ἀγάλλια θαυμάσια μεγαλοπρεπῆς, ὡσάν βασιλιάς, μὲ τὴν ἀχτίδωτὴν τοῦ κορώνα, ὁ ἀπριλιάτικος ἥλιος, μόλις σηκωμένος ἀπὸ τ' ἄβρετα καὶ μυστηριώδη παλάτια του, ποὺ κοιμόταν... Κάτω ἀπὸ τὴν ἀφθονὴν τοῦ ἀχτίδου, τοῦ πέλαου τὰ γαλάζια στήθια φεγγοβολοῦσαν ὡσάν χρυσάφι, λαμπροκοπούσαν τ' ἀπατήτητα, τ' ἄλυστα χιόνια τοῦ Παρνασσοῦ, ὡσάν ἀσημένια βασιὰ σκολιόδια, ὡσάν διαμάντια ἐποδύσαν τὴν ὁροστοιχίαν κρημασμένες στὰ χορτάρια καὶ στοὺς ἀνθούς τῆς γῆς. Ἐμπρός στὸν ἥλιο χρυσοπρασινίζον τοὺς Σαλῶνους τὰ λόγγα, τρέχοντες γοργὰ τὸ κεφαλόβρυσον φιλώντας τ' ἀρετὴ ἐδῶ καὶ τὰ ὄχθη ἐκεῖ, ἡ παρδαλὴ πεταλούδα ἀνθολογῶν ἀπὸ τὸ ἓνα σ' τὸ ἄλλο λουλούδι, καὶ τὸ πουλὶ ἀπὸ τοῦ βουνοῦ πηδαίει ἀπὸ τῆς ἐσθῆτος φωλιάς του στὸ φράχτη καὶ κηλαίδει μὲ τὴν γλυκερὰν του φωνὴν ποὺ πέρνει τὴν μικρότη. Τρέμει σ' τὸ γορσιδὶ ἡ παπαρούνα ἡ νεροπαλὴ καὶ παίζει μὲ τὴν αὐτὰ τάσπρο χαμόμυλο.

Τῆρας τοῦ κόσμου τὸ μοναδικὸ πανηγύρι ὁ Κωνσταντάρης, ἀλημερισμένος πάνω στὴ Μπαλαγέρα κα' ἐνοιῶσε τὴ μεγάλην του κλέφτικη καρδιά δλάνοιχτη. Μ' δλάνοιχτον στόμα καὶ διψασμένο ἔπιανε ἀδρότητα, σάν ἀπὸ ἀπαιτη νεροῖνα, τ' ἀδάνατο νερὸ τῆς ζωῆς, ὁποῦνε γύρω του ἡ πανέμορφη πλάση.

— Τέτοιον πανώριο κόσμου, γιατί νὰ μὴν τὸν χαίρεται μ' ὅλην τὴν καρδιά κανένας, ὦρὲ παιδιὰ! εἶπε χαμογελῶντας γλυκὰ πρὸς τὰ παλικάρια του... Κι' ὀλόγυρα του ἔλαμπαν στὰ ταπαράκια οἱ πρώτοι του μπουλουξήδες, ὁ Γερο-Χρόνης ὁ φοβερός, ὁ Βλαχοθανάσης ὁ ἀνήμερος ὁ Βλαχαρμάτας, ὁ Βέγγιος, ὁ Λάμπρος, ὁ Τσεκούρας.

— Θεοὺ χαρὰ σήμερ' ἀλήθεια, μίλησαν ὁ Τσεκούρας.

— Ὡς πορὸς καὶ καλὸς ἐνὶ ὁ κόσμος, τοὺς κάνει ὁ Βλαχοθανάσης κα' ἀνδοπαρμένους, ὡς ποῦ πικρὰ ἀγκάθια κρύφτει ἀποκάτ' ἀπὸ τὰ λουλούδια του!

— Γιὰ μᾶς τοὺς κλέφτες ἀγκάθια δὲν ὑπάρχουν, λέει ὁ Κωνσταντάρης. Πίχρες ἐμεῖς δὲν ἀνταίμαξε μπροστὰ μᾶς ποτέ. Ἐμᾶς ὁ θάνατος ἀδύαμ ἐνευ τραγούδι. Τὰ ἔργα μᾶς παλικάριαι. Ρίξτε μὰ ματιὰ στ' ἄρματα μᾶς. Κάθε τουρὶς λαμπυρίδα, τώρα ποὺ τὰ φιλεῖ ὁ γλυκὸς ἥλιος, λέει καὶ μὰ μὰ δόξα. Ἐμένα μὲ χάρηκαν τὰ δύο παιδιὰ. Θυμάστε 'στὰ Πεντεόρια ψηλὰ 'ς τὸ πλεῖρο μὲν σκοτάδιζαν καὶ τὰ δύο, ἐκεῖ ποὺ καὶ ὁ ἴδιος λαβώθηκα. Ὡμως δὲν τὰ λαβαί, τὰ τραγούδησα. Καὶ τραγούδι τοῦ ἐπρεπαν τὸν παλληκαριῶν μου. Ὅταν τὰ συλλογίζομαι, καλὸν τιχίζομαι μονάχως μὲ ποὺ γέννησα καὶ καμάρωσα τέτοια παιδιὰ. Ἐ, δὲν τὰ χάριχα πολὺ! μὲ τὰ πάθος ὁ ἄδικος χάρος, σάν τὰ λουλούδια, μέσ' στὸ πρῶτο τοῦς ἀνοιγίμα, ποὺ τὰ πατάει τὸ θεοῦ τοῦ λόγγου. Ὡμως καὶ τόσο ποὺ ἀναισθησάμην καὶ μὲ τὴν τιμὴν ποὺ μὲ φέραν, ὁ κόσμος τοῦτος ὁ ὁμορφος καὶ καλὸς περιγύρα μᾶς, σάν διπλὴν παράδεισο μὲ φαντάζει ὅταν τὰ συλλογίζομαι τὰ λιγυρόμερα... Ἐγὼ τώρα τὸ μικρότερο. Μαθαίνει τὰ γράμματα! του. Δόξα σὺν καὶ Θεῷ. Μὲ φτάνει καὶ αὐτὸ. Δὲν γίνεται ἡ κληρὸν μου, δὲ σβῆται τ' ὄνομά μου. Πρῶτα ὁ Θεός. Ἄς τοῦ χαρίζῃ ζωή...

Δὲν ἐκφρόσασε νὰ εἶπὲ περισσότερα, γιατί' ἀνασηκώθηκε ἀπὸ δίπλα, ποῦταν πεσμένους, ὁ Γεροχρόνης καὶ τοῦ λήλους σοβαρά!

— Νὰ με συμπαθεῖς μὲ τὸ λόγο ποὺ θὲ νὰ σοὺ εἰπῶ, καπετάνιε. Γιὰ τ' ἄρματα καὶ γιὰ τὰ δύο σου τὰ πεθμένα παιδιὰ μπορεῖς κα' εἰς ἄξιον νὰ παίνευσαι καὶ νὰ ψηλοφρονῇς. Ὡμως γιὰ ἐκεῖο τὸ μικρότερο μὴ χάνης χρυσὰ λόγια, τί δὲ σ' ὁμοίασε.

— Μὲ τὰ σωστὰ σου τὸ λές παπού, ἡ παίζει; ἐπικρογέλασε ὁ ἀρματολὸς τοῦ Γαλαξειδίου.

— Μὲ τὰ σωστὰ μου καὶ μὲ τὰ ὅλα μου, καπετάνιε. Ἐκλήρησε κα' ἔγινε τροσυλὸς τὸ μικρὸ, Κώστα μου. Ἀπὸ τὴν αὐγὴν ὡς τὸ βράδυ βρίζει τοὺς τρανότερους του, λέει βορμολογὰ στὴς γυναῖκες κατὰστρατα, καὶ κλέβει κατόπιν καὶ ποτόπουλα ὀλημερῆς. Ἀπὸ τὴν ἐκκλησία, ποὺ μαθαίνει τὸ γρήγορ καὶ τὸ ψαλτήρι, ἐκλεψε τ' ἀσημένιο τῆς Παναγίης χέρι, τὰμπα, παλὸς ἔξω, ποιοῦντο καλὸν χρυσιανού. Πῆρε τ' ἄλλετρο τοῦ παπᾶ, τὸν σκότωσε ἓνα βῆδι, τοῦ φίλησε καὶ τὴν παπαδίκα. Ἀκουε, Κώστα καὶ μὴ τ' ἀναβάνης ὁλότελα τὸ παιδί σου. Κλαίγει ὅλος ὁ κόσμος ἀπ' αὐτό.

Ἐγὼ ἔλεγε τοῦτα τὰ λόγια ὁ Γεροχρόνης, ὁ Κωνσταντάρης, εἶχε τιναχθῇ ἀπὸ τὴ γῆ ὀλόφθον. Ἐσταῖεν αἶμα σ' ἄσπρα τὰ γένεια του ἀπὸ τὰ χεῖλη ποὺ δάγκανε μὲ λύσσα. Κ' ὕστερα φώναζε φρενιασμένους ἢ ἀλλὰξορρόσους.

— Ἀ!... τὸ κακοῦργικο, κα' ἂν θὰ τὸ πιάω στὰ χεῖρα μου!

Κ' ἔγινεν ἀφαντός σὲ μὰ λαγκαθιά μέγα.

Τ' ἀπομεσημέριο μέσα ἐν νεροφορτωμένα σύγνεφα ἐκρυψε ὁ οὐρανὸς τὴ γαλανὴ ἀγκαλιά του κα' ὁ ἥλιος τὴν περήφανη τὴν λαμπρότητα του. Ἄγος βαθὺς καὶ σάλαος ῥοχνηταν ἀπὸ πέρο, ποὺ σήμαιναν ὅτι ἡ ἀνεμοζάλη σιμώνει. Τὸ σύγνεφο προσκαμυλῶνεν σ' τὴν γῆ, σάν

τὴν κατὰρ κατὰμυρο, καὶ φουσκῶνεν τὰ στήθια του ἀπὸ θυμῷ. Ἡ σκοτεινὰ κα' ἡ τρομάρα καταπλάκωνε ἐκεῖ πίσω τῆς Γκιῶνας τὰ βουνά. Δεύτερο φουσάτο ἀπὸ σύγνεφα ἐξέβαιναν ἀπὸ τὸ κόρφο τοῦ Χρυσοῦ, φοβερὸ καὶ ὀργισμένο κα' ἔτρεχε νὰ συγκατῇ τὸ δρόμο τοῦ πρώτου. Τοῦτο ὀρηκτικὰ χύνεται, κατασπάει τὸν ὀχρὸ τοῦ κα' ἐκεῖ ποὺ περνάει, κρούοντας τον, ἀστράφτει! Σπιθοβολῇ ὁ κρατερός ἀγέρας, φεγγοβολοῦν οἱ οὐρανοί, βροντὰν τὰ κορφοβουνία, κα' ἡ πλάση ἡ πανέμορφη ἔγινε μονομιάς Ἀδὴς. Σωπαίνουν, μουλίζουν τὰ τετράποδα καὶ τὰ ποτάμια, χωρὶς νὰ κηλαῖδουν τρομασμένα, γιὰ νὰ κρυφτοῦν 'ς τὴν φωλιάν τους παραδέρνουν.

Μονάχα τὰ ὄνια, σάν κα' λαομένα πνεύματα, πετοῦν μὲς τὸν τροκυμὸ ζήτωντας νὰ βροῦν τὸ μιστὸ φαγητὸ τους. Τρέμει συγχωρητὴ ἡ βαλανδιά τοῦ βουνοῦ, στρίττει τοὺς κλώνους του τοὺς ἀτάραγους τὸ δυνάτο ρουτάκι καὶ τὸ χαμόδενδρο σίεται ὀλόβολο, σάν καλὰμ, λὲς καὶ γνωρίζει μὲ ποῖον ὀχρὸ βαρὺ ν' ἀντιπαλέψῃ τοῦ μέλλεται. Ἡ πόρτα ἀχνίναί νὰ δυναμῇ. Παντοῦ καθορὶ περτεῖ καὶ χαλάει. Ὁ βρόντος στιγμὴ δὲν αἰγανεύει. Σκάει φλογισμένο ἀπὸ τὰ σύγνεφα τ' ἀστροπελέκι καὶ συστρίβει τὰ ριζιμὰ κοτρώνια καὶ τὰ ψηλὰ ἔλατα, κα' ὅτι ἀπανταῖ στὸ διάβα του ὁρμάει...

Ἐδῶ θωρεῖς νὰ πλέῃ κλώνοι μὲς στ' αἰθρία, καὶ παρεκί θεώρατος πλάτανος νὰ κοίταται κάτω σωριασμένες καὶ τὸ χалаσμοῦ του νὰ κλαίῃ ἄλλο δένδρο βαλανδιά, ἡ ἀερία.

Ράχες, βουνά, λαγκαθία, κάμπος ὡσάν δαιμονισμένο τὰ δέρνει τ' ἀνεμόβροχο, καὶ γάναται τὸ μιστὸ τοῦ λιβάρη σ' τὴν καταχνιά. Ὁρμητικὴ ἡ πλημμύρα σέβνει σ' τὴν καταβόθρα, ὡσάν ποτάμι, σπαρμένα καὶ κλαριά. Ὁ γευγολόγιος τοῦ κάμπου, ὁ φτωχὸς, ἀκαριάζει τ' ἄλλετρο του στ' ὄργωμα, πένει μὲς τ' αὐτὰ καμάρητα του καὶ μὲ σταυρωμένα τὰ χεῖρα ἐπάρει τὴν σφυροὰ ποὺ πνίγνεται καὶ πᾶν χαμένο οἱ πόποι του ὅλα. Καὶ τοῦ βουνοῦ ὁ βοσκὸς ἀπόνεικα ἀπὸ τὴν βρῆση περνάει τὰ πρόβατά του καὶ σφιχτὰ σουρίζοντας καὶ σαλαγώνοντας τρέχει πηλὰ καὶ νὰ μαζώξῃ σ' τὴν σπηλιά, γιατί δὲν εἶνε πλιὸ κωρὸς γιὰ βρῆση καὶ γιὰ φλογερί.

Στὸ μεγάλῳ μονατιεῖ τῆς Βαρνάβορας, βλέπουν ἀπὸ τὴ χαγιάτια τὸν ἑσφινικὸν τροκυμὸ καὶ καλὸν ποῖον καὶ σταυροκοποῦνται τρομασμένοι καὶ συγχολῶν:

— Κάποιο κακὸ θὰ μελετοῦνε, κάποιο φονικὸ θὰ γίνεται σήμερα!

Τὰ οὐράνια ὡς τόσο χάνουν τὴν μαυρίδα, μὴδὲ βροντὴ γροικεῖται μὴδ' ἀστράπη, καὶ τὸ καθορὶ κα' ἡ βορρὴ ἀράδια παύουν. Ὁ ἀνεμος, ὁ ἀγριεμένος, ἡμερῶναι τὸ δυνάτο φασμά του κα' ἀποσταμένος ἀποκομμεῖται σ' τὴν σπηλιά καὶ πλιὸ δὲν βογγαίει. Πολύχρωμη καὶ παρηγορητικὰ χιμερτεῖαι τὰ βουνὰ κα' ὁ δόξα. Ὁ κόσμος ἀνασταίνεται πάλι. Χαμογελαῖ τὸ δένδρο κα' ἀναχαρίζει μπροστὰ στὸ φῶς τὸ στερεὸν τῆς ἡμέρας. Μ' ὅλο ποὺ ἀναβαρῶνεται, κάποιο ποῖον τοῖλημρ ἀνεβαίνει 'στὰ χεῖλη τῆς φωλιάς του καὶ κηλαίδει. Ἐτοίμη ἡ κλεφτοταρία, στὰ λόγγα μένει, γιὰ νὰ κινήσῃ 'στὸ νυχτερινὸν περπατήμα της. Λεῖπει μονάχῳ ὁ καπετάνιος, λείπει μονάχῳ ὁ Κωνσταντάρης.

Κ' ἔμειλε κα' ἔλεγεν ὁ Βλαχαρμάτας:

- Εἶδες Γεροχρόνης, σάν εἶπες τοῦ γιὰ τὸ παιδί πὼς ἔλύσσαε;
- Μ' ὅλο τὸ δικό του, τί, τοῦ νεροπιάζει τὴ γενεὰ μὲ τέσ πομπές του.

— Καμμένε, γέρνει καὶ μιλᾷ ὁ Βλαχοθανάσης, σάμπως αὐτὸς δὲν βρίζει καὶ δὲν καουγνέει πᾶσα μέρα; Δὲν ἔγραφε προχτές καὶ δὲν ἔλεγε τοῖς μετέδεις τοῦ Σαλῶνου πομπιανέρας; Τὴν ἄλλη τὴν βολὰ μὲς 'τὴ Βαρνάκοβα, ὅπου μᾶς κλέσανε, στὰ δόντια σφιγγοντας τοὺ γαταγιαν τοῦ, δὲ φώναζε τὸ Ταχὴρ Κώστα τοῦ Ντερβενάνα.

— Γάιδαρε, ματικαζὶ, θὰ σε ἐκκληρίσω!... Δὲν τὸν ἐξέβγαζε ζωγνιανέρας καὶ τὰ χεῖρα του δντας τὸν πιάμας σκλάβο, δὲν τὸν ἐσοῦβλιζε σάν τ' ἀρνί, δὲν ἀνάγκασε τοὺς δέκα τοὺς συντροφούς του ν' ὀλλὰξοτιχίσουν;

— Ναί, λέει καὶ ὁ Γεροχρόνης, μὰ ὅλ' αὐτὰ τὰ κάνει γιὰ τὴν πατριδα καὶ γιὰ τὴν πίστι...

Ἐξάφνα ἀγριὸς ρεκαζμός, φοιχτὸ ἐμφωνητὸ, σκαυέμιο σπαραχτικὸ ἀκούστηκε ἀντικρυνὰ πρὸς τὸ μέρος ποῦταν τὸ ἀγριο φαράγγι κα' ὁ Κωνσταντάρης φάνηκε νὰ φτάνῃ ἀγριεμένος, ξαναμμένος ἀναμπαλλήρας, θεοῦ...

— Παππού, φώναζε στὸν Γεροχρόνη, μὲ τὴν βροντηρὴ του φωνή, τράβα στὸ βάθος τοῦ φαράγγιου νὰ δῇς πὼς φροντίζει ὁ Κωνσταντάρης γιὰ τὴν τιμὴν του! Τράβα...

Οἱ κλέφτες ἀνατρίχισαν. Ροβόλησαν στὸ σκοτεινὸ, τ' ἀγριο φαράγγι καὶ βόηξαν ἐκεῖ, πᾶνον στ' ἀγρία λιθάρια καὶ στ' ἀγριοπνίναρα, βόηξαν τὸ γυνὶ τοῦ Κωνσταντάρη κομμάτια καμαμένον, βουτηγμένον σὲ αἷμα τοῦ!...

— Κώστας Κρυστάλλης

